

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

לפני: כבוד השופט רון גולדשטיין

התובע: לירון לסר

נגד

הנתבעים: 1. ערן אשחר
2. מרכז ע. אשחר לריפוי טבעי בע"מ

בשם התובע: עו"ד ד"ר איריס טרומן
בשם הנתבעים: עו"ד שמואל דבלינגר

פסק דין

1. זוהי תביעה בלשון הרע שהגיש התובע, מר לירון לסר, כנגד הנתבעים – מר ערן אשחר והחברה שבבעלותו, מרכז ע. אשחר לריפוי טבעי בע"מ (להלן, בהתאמה: הנתבע ו-הנתבעת). זאת, על רקע פרסום מקוון שפרסם הנתבע באתר האינטרנט של הנתבעת, ואשר הופץ על-ידו בדואר אלקטרוני וכן בעמוד הפייסבוק האישי שלו, שכותרתו: "כל האמת על המטפל הטבעי לירון לסר".

רקע הדברים

2. שני הצדדים בהליך דנא – התובע והנתבע – עוסקים בתחום הרפואה הטבעית, ובין היתר בתחום של ליווי ופיקוח על מטופלים המבקשים, מטעמים בריאותיים, לעבור תהליך של צום ממושך, המבוסס על נוזלים בלבד, ואשר נמשך לעתים כמה שבועות (בא-כוח הנתבעים ציין בסיכומיו כי מדובר במטופלים "שצמים מעל 20 יום רצוף, יש אנשים שהגיעו ל-40 ימי צום רק על מים, רק מים"; פרוטוקול, עמ' 55, ש' 16-17). יצוין, כי הנתבע, שהינו יליד 1958, צבר ניסיון רב בתחום זה במהלך עשרות השנים שבהן הוא עוסק בו. כך, בכתב ההגנה ציין הנתבע כי הוא נחשב בתחום הריפוי הטבעי "כמוביל וכמצליח ביותר במדינת ישראל" וכמי ש"צבר ניסיון וידע המקיף תחומי ריפוי טבעי רבים ואף פיתח גישת טיפול ייחודית לה קרא הנתבע 'תזונה כירורגית' אותה מפיץ הנתבע גם במדינות רבות מחוץ לישראל". התובע מצידו, שהינו יליד 1976, החל את צעדיו הראשונים בתחום בשנת 2012 לערך.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

3. ביום 17.11.2015 התקשרו הצדדים בהסכם שלפניו יעניק התובע שירותי ייעוץ וליווי למטופלי הנתבעים. ייאמר כבר עתה כי הצדדים חלוקים עמוקות באשר למתכונת עבודתו של התובע עם הנתבעת, והיקף הפעולות שביצע לרבות בשאלה אם התקיימו בין הצדדים יחסי עובד-מעביד. כך, לטענת הנתבעים, התובע מעולם לא היה עובד של הנתבעת אלא שימש "קבלן חיצוני שסיפק שירותים נקודתיים ספציפיים ודי שוליים". לטענת הנתבעים, עבודתו של התובע התמצתה בקיום קשר טלפוני עם מטופלי הנתבעת וזאת כחלק מהליווי השוטף של תהליך הצום שעובר כל מטופל. שיחות אלה, כך טענו הנתבעים, התקיימו בהתאם להנחיות המפורשות והברורות שהעביר הנתבע לתובע. בהקשר זה נטען עוד בכתב ההגנה כי הנתבע "היה צריך עזרה בשיחות היומיות עם המטופלים בביתם. לשם כך, שכר את התובע. הא ותו לא" (סעיף 15 לכתב ההגנה), וכי מדובר היה ב"שיחות קצרות של 5 דקות פעמיים בשבוע" (סעיף 27 לכתב ההגנה). מעבר לכך טען הנתבע כי התובע היה נוכח, לעתים, בפגישות הפרונטליות שקיים הנתבע עם מטופליו ו"היה שותף לצפייה ועזרה במדידות [...]". (סעיף 25 לכתב ההגנה). לצד האמור הדגישו הנתבעים כי התפקידים שהוטלו על התובע במהלך ההתקשרות היו תפקידים טכניים גרידא "שכל מזכירה רפואית חייבת לדעת לעשות, אבל אין להם שום קשר לטיפול לייעוץ בריאות" (סעיף 28 לכתב ההגנה).

התובע מנגד טוען כי הוא התקבל לעבודה אצל הנתבעת על סמך השכלתו והניסיון שהספיק לצבור במשך כמה שנים בתחום הרפואה הטבעית. במהלך עבודתו, כך נטען, הוא עבר עם המטופלים על השאלון שמילאו, לפני שנפגשו עם הנתבע בתחילת תהליך הצום; סייע לנתבע לנהל את הפגישות הראשונות עם המטופלים והעביר לחלקם הדרכה מפורטת על התזונה שהותאמה להם; ניהל בהמשך את הפגישות הראשונות עם המטופלים בכוחות עצמו כשהנתבע אינו נוכח בפגישה; היה בקשר טלפוני רציף עם המטופלים כחלק מתהליך הצום; ואף מילא את מקומו של הנתבע בזמנים שבהם שהה בחופשה או היה בצום בעצמו. כמו כן טוען התובע כי במהלך תקופת עבודתו קיבל הכשרה מהנתבע בכל הנוגע לאופן הפיקוח והליווי של תהליכי הצום, כפי שאף הובהר בהסכם ההתקשרות עצמו.

4. ביום 4.11.2017, כעבור שנתיים מתחילת ההתקשרות, הודיע התובע לנתבע כי הוא מבקש לסיים את עבודתו עם הנתבעת. מספר ימים לאחר מכן, ביום 7.11.2017, פרסם התובע בדף הפייסבוק האישי שלו פוסט שבו ציין, בין היתר, כי עד לאחרונה עבד אצל הנתבעת, וכי עתה – עם מעברה של הנתבעת לקפריסין – התפנה לו די זמן להרחיב את הפעילות בקליניקה הפרטית שלו.

להבנת רקע הדברים יובא לנוחות הקוראים חלקו הראשון של הפוסט, שבו כתב התובע כדלקמן [ההדגשות הוספו – ר' ג']:

"בארבע השנים האחרונות אני מטפל באנשים בעזרת תזונה ואורח חיים בריא. בשנתיים האחרונות, בנוסף לעבודה בקליניקה הפרטית שלי, עבדתי גם ב'מרכז אשחר לריפוי טבעי'."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

עד היום ליוויתי מעל 500 איש במסע לשיפור הבריאות, ירידה במשקל והחלמה ממחלות וסמפטומים.

צברתי ניסיון קליני עשיר של טיפול במגוון מחלות ובעיות, החל מ'מחלות השפע' – סוכרת, לחץ דם, כולסטרול גבוה, צרבות, עצירות ומעי רגיז.

דרך טיפול בבעיות מעיים כמו קרוהן וקוליטיס, טיפול בתת פעילות של בלוטת התריס ואפילו טיפול במועמדים לניתוח מעקפים או לצנתור שלא מוכנים לשמוע על האפשרות הזו ורוצים טיפול טבעי לבעיה.

כחלק מהעבודה גם פיקחתי על מאות צומות מים וצומות מיצים, וראיתי איך הם מחוללים ניסים אצל המטופלים (כן. ניסים זו בהחלט המילה המתאימה בחלק גדול מהמקרים).

'מרכז אשחר' עבר לפעול בקפריסין ולכן התפנה לי זמן להרחיב את הפעילות בקליניקה שלי.

[...]

בהמשך הפוסט הזמין התובע את הגולשים ליטול חלק בשלוש פעילויות מרכזיות שבהן הוא עוסק: הראשונה, השתתפות בסדנה לתזונה נכונה ואורח חיים בריא; השנייה, ייעוץ וליווי אישי תוך התמקדות בבעיה הספציפית של המטופל ובהיסטוריה הרפואית שלו; והשלישית, השתתפות בהרצאות שנותן התובע בנושאים שונים כגון מבוא לאורח חיים בריא, ניקוי רעלים מתקדם, ועוד.

5. בחודש יוני 2018, שבעה חודשים לאחר פרסום הפוסט, פנה הנתבע לתובע בהודעת "וואטסאפ" בטענה כי התובע פרסם "פוסט שיווקי פרסומי" **בדף הפייסבוק של הנתבעת**. הנתבע טען כי התובע לא היה רשאי לעשות כן ללא קבלת הסכמת הנתבעים ודרש כי הפוסט יוסר. כמו כן ציין הנתבע, כי טענת התובע, כאמור בפוסט, כי הנתבעת עברה לפעול בקפריסין, אינה נכונה ומשתמע ממנה שלא ניתן לקבל עוד את שירותי הנתבעים בישראל. בתגובה, כתב התובע לנתבע כי הוא מעולם לא פרסם פוסט שיווקי בעמוד הפייסבוק של הנתבעת, וכי מדובר בפרסום **בדף הפייסבוק הפרטי של התובע**. לאחר שיג ושיח בין השניים הסכים התובע לשנות את ניסוח הפוסט תוך הסרת המשפט שלפיו "מרכז אשחר עבר לפעול בקפריסין".

6. עברו עוד מספר חודשים, וביום 9.4.2019 פנה הנתבע פעם נוספת לתובע באמצעות יישומון ה"וואטסאפ", בדרישה כי התובע יסיר באופן מידי את הפוסט ש"נשתל" לטענתו בעמוד הפייסבוק של הנתבעת. בתגובה הבהיר התובע, שוב, כי מעולם לא פרסם פוסט בעמוד הפייסבוק של הנתבעת וכי הפוסט המדובר פורסם בעמודו האישי של התובע. הנתבע מצידו השיב לתובע כי "המידע הוא שקרי ויש למחוק אותו גם אם אתה טוען שהוא פורסם אצלך". הנתבע הוסיף והבהיר כי "כל התוכן שאתה מציין שם בנוגע אלי צריכות [כך במקור – ר' ג'] להימחק". התובע השיב כי לא מופיע בפוסט כל תוכן בנוגע לנתבעים, פרט לציון העובדה שהתובע עבד בעבר אצל הנתבעת. התובע הוסיף וכתב לנתבע כי ככל שיש לו טענות בדבר הפרת הסכם ההתקשרות בין הצדדים, או כל טענה אחרת, מוזמן הנתבע לשלוח לו "מכתב רשמי". בשלב זה, ככל הנראה (כפי העולה מהחומר המונח בפניי), פרסם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

הנתבע תגובת לפוסט שפרסם התובע בדף הפייסבוק האישי של התובע. או אז החלה ההתכתבות בין הצדדים להתלהט. בשלב מסוים כתב הנתבע לתובע כי "[עקב התגובה שלך אדאג לפרסום הרבה יותר רחב של דברי בציבור. אני מקצה לכך כמה עשרות אלפי שקלים. אתה רוצה מלחמה איתי, קדימה".

הפרסום מושא כתב התביעה

7. ביום 12.4.2019, שלושה ימים לאחר חילופי הדברים האמורים בין הצדדים, מימש הנתבע את איומו ושלח לנמענים ברשימת התפוצה שלו את הודעת הדואר האלקטרוני הבאה:

"כל האמת על המטפל לירון לסר שמתחזה למומחה לפיקוח על צומות – קראו והפיצו כדי למנוע סיכון של שלום הציבור".

להודעה צורף קישור לעמוד האינטרנט של הנתבעת שבו הופיע מאמר שהחזיק כמה מאות מילים ואשר הוכתר על-ידי הנתבע בכותרת "**כל האמת על המטפל הטבעי לירון לסר**".

חשוב לציין כבר עתה, כי בכתב התביעה טען התובע כי פרסום זה הופץ ל"**אלפי מטופלים**" ו"**בתפוצה רחבה מאוד**" (סעיף 12 לכתב התביעה). בכתב ההגנה מטעמם, לא הכחישו הנתבעים את טענתו-זו של התובע, בדבר היקף התפוצה, וממילא אף לא הכחישו את עצם הפרסום.

יוער, כי המאמר שפרסם הנתבע בעמוד האינטרנט של הנתבעת, צורף לכתב התביעה באופן מקוטע במובן זה שלא ניתן לקרוא אותו במלואו בשל האופן שבו הודפס (ההדפסה "חתוכה" בצדו השמאלי של העמוד המודפס, כך שלא ניתן לקרוא במלואן את השורות שהודפסו). עם זאת, הנתבעים לא הכחישו כאמור את הפרסום ולא טענו כל טענה בכתב ההגנה או בסיכומיהם בעניין המתכונת הצורנית שבה הודפס המאמר ובנוגע לאופן שבו צורף לכתב התביעה. מכל מקום, מהעותק שצורף לכתב התביעה עולה כי הנתבע הטיח בתובע במסגרת המאמר, בין היתר, את הטענות הבאות (יובהר, כי בכל מקום בציטוט להלן, שבו השורה "נחתכה" בהדפסה, יופיע הכיתוב [קטוע]):

"[...] עובדתית, לירון לסר מפיץ ברשת מידע שקרי שמסכן את בריאותם של אלה שמגיעים אליו לטיפול [...]"

לירון לסר מעולם לא עבד במרכז אשחר, למרות שהוא כותב ומצהיר על כך [...]"

אני מדגיש שד"ר אשחר מעולם לא הכשיר את לירון לסר לביצוע משימה כל שהיא, במיוחד לא במתן תכ [קטוע] תזונתי למטופלים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

ובוודאי שלא בהשגחה ובפיקוח על צמים כפי שניתן להסיק מכל פרסומיו [...]

יוצא מכך שהצהרתו השקרית של לירון לסר מצוצה מהאצבע ומיועדת למטרה אחת בלבד, להציג מצג שוו [קטוע] כאילו הוא מומחה לצום. הציבור חייב לדעת שזו פשוט התחזות מצידו והולכת שולל של הציבור תוך כדי [קטוע] הציבור. במעשהו זה הוא לא רק מוליך שולל את הציבור אלא אף מסכן את בריאותם של אלה הפונים אליו. ככל הידוע לי, ובסבירות גבוה ביותר, ללירון לסר אין שום הכשרה ופיקוח והשגחה על צמים [...]

הציבור חייב לתת את דעתו על כך ולא ליפול ברשתם של נוכלים. רק לאחרונה פורסמה ידיעה על נזק [קטוע] למטופלת בעקבות ייעוץ של מטפל אלטרנטיבי. היזהרו מחיקויים! [...]

שקר נוסף שלירון לסר הפיץ בשנה וחצי האחרונות הוא דבר הפסקת הפעילות כביכול של ד"ר אשחר בת [קטוע] בישראל [...]. גם כאן מדובר על הפצת מידע שקרי כדי לרכוש מטופלים על גב המוניטין הרב של [קטוע]. כאשר גיליתי את דבר הפצת הפוסט השקרי פניתי אליו ודרשתי להסירו מיד ואכן כך עשה. זה רק מלמד [קטוע] מדובר. ובאיזה כלים בזויים ושקריים מוכן האיש להשתמש כדי לגנוב מוניטין ולהיכנות על גב מישהו אחר [...]

אני חושב שהיה חשוב להעלות את הדברים אחרי שנה וחצי שאני מחריש וזאת כדי שהציבור בישראל [קטוע] ולא מידע שקרי ומסולף כדי לא לקבל רושם מוטעה וליפול במצג השווא שלירון לסר מייצר בכוונה תחילה [קטוע] מהמאמצים לשווק את עצמו. אז אם הועלת לי לאדם אחד שלא ייפול בפח, דיני.

לתשומת לבכם:

פניתי ללירון לסר ושטחתי בפניו את כל טענותי. ביקשתי להוריד כל איזכור לכך שעבד במרכז [קטוע] אזכור שמשמע ממנו כאילו הוכשר על ידי לפקח על צומות ועל כך שאכן פיקח בפועל על [קטוע]. בתגובה קיבלתי ממנו מטר של גידופים ונאצות בליווי איומים שאם לא אסיר את כל טענותי [...] האינטרנט באתר שלי אז הוא יתבע אותי.

עד לאיזה חוצפה ושפל המדרגה אדם מגיע".

טענות הצדדים

8. התובע טוען שהפרסום האמור הוא לשון הרע ונועד להשפילו בעיני הבריות, לעשותו מטרה לשנאה לבוז וללעג, ולבזותו בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו. עוד טען התובע, כי הפרסום נעשה מתוך כוונה ברורה לפגוע בו. התובע מפנה בהקשר זה לדברי התובע, בטרם הפרסום, שלפיהם בכוונתו להקצות עשרות אלפי שקלים על מנת לפרסם את דבריו כנגד התובע ברבים. זאת ועוד, אין ספק לטענת התובע, כי הפרסום גם נועד לפגוע בעסקו, במשלח ידו או במקצועו, כאמור

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

בסעיף 1(3) לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (להלן: **חוק איסור לשון הרע**). התובע מדגיש לעניין זה כי הטלת דופי כה חמור בכישוריו וביושרתו המקצועית, והצגתו באור שלילי ואף פלילי, עלולה בהחלט לפגוע בעיסוקו ובמקצועו. התובע מוסיף ועומד בהקשר זה על היקף התפוצה של המאמר שנשלח על-ידי הנתבע באופן יזום, באמצעות הודעת דואר אלקטרוני, לאלפי נמענים; ושקישור אליו אף פורסם בעמוד הפייסבוק של הנתבע. לעניין זה מדגיש התובע כי הפרסום הופץ באופן ממוקד ביותר, משום שנשלח לרשימה סגורה (ורחבה) של נמענים אשר גילו או מגלים עניין בתהליכי הצום שאותם מלווים התובע והנתבע. כלומר, לטענת התובע הפרסום הופץ בדיוק לחוג הלקוחות הפוטנציאליים של הצדדים. עוד טוען התובע כי הנתבע ידע בעת הפרסום כי מדובר בעובדות שקריות. בנסיבות אלה סבור התובע כי לא עומדות לנתבעים אלו מן ההגנות המעוגנות בחוק איסור לשון הרע. לפיכך טוען התובע כי יש לחייב את הנתבעים בפסיקת פיצויים בהתאם להוראת סעיף 7א לחוק אשר מסמך את בית המשפט לפסוק פיצויים ללא הוכחת נזק מקום בו הוכח כי בוצעה עוולה לפי חוק איסור לשון הרע.

9. הנתבעים מצידם סבורים כי יש לדחות את התביעה על כל חלקיה. הנתבעים אינם מכחישים את דבר-הפרסום ואף אינם מכחישים כי יש בפרסום משום לשון הרע. ואולם, לטענתם עומדות להם ההגנות הקבועות בחוק, ובפרט ההגנה של אמת בפרסום והגנת תום-הלב. בכל הנוגע **להגנת האמת בפרסום** טוענים הנתבעים כי בפרסום עמד הנתבע על זכותו שלא ישתמש בשמו באופן שעשוי לגרום ל"לקוח הדיוט" לסבור שהתובע הוכשר על-ידי הנתבע, או שהתובע מטפל באופן זהה כמו הנתבע. זאת, "כאשר הנתבע 1 השתמש בשירותי התובע אך ורק כדי להיות בקשר טלפוני עם מטופליו של הנתבע". הנתבעים מוסיפים וטוענים כי התובע מעולם לא הוכשר לתת למטופלים טיפול בגישה הייחודית שפיתח הנתבע – גישה ה"תזונה הכירורגית" – גישה שאף שרופא או מטפל בעולם אינם מבינים לטענתם את רזיה, "משום שהנתבע לא לימד אותה לאף אחד, אין קורסים להכשרת מטפלים". הנתבעים מדגישים בהקשר זה כי הנתבע "הרגיש חובה להבהיר למטופלים כי אין הוא קשור לטיפולים של התובע. הוא אמר למטופלים אמת, והמטופלים היו חייבים לקבל מידע זה". **בכל הנוגע להגנת תום הלב** טוענים הנתבעים כי הפרסום נעשה לשם הגנה על עניין אישי כשר של הנתבע, בפרט על זכות הקניין שלו, על המוניטין שצבר וכן על שמו הטוב; וכן, משום שהנתבע סבר כי עליו להגן על האינטרס של ציבור המטופלים שאליהם הופנה הפרסום. לטענת הנתבעים, בתחום הריפוי הטבעי "אין רגולטור שימנע פרסומים מטעים" ועל כן חש הנתבע חובה להזהיר את ציבור המטופלים ולהבהיר להם כי הוא מעולם לא הסמיך את התובע לטיפולים בשיטה הייחודית ובידע המצטבר של הנתבע. לאזרה זו של הנתבע שהופנתה לציבור מטופליו, כך נטען, "תיתכן השפעה של חיים ומוות של מי שזקוקים לטיפול, של מי שיכולים להציל עצמם בטיפול נכון וראוי וח"ו לסיים חייהם בידי מי שאינו מנוסה בריפוי אך מנוסה היטב בפרסום בפייסבוק. כאמור, באין רגולטור האחראיות הינה על הנתבע". לסיכום, טוענים התובעים, כי "[התובע] ממשיך להשתמש בשם הנתבע למטרות מסחריות אישיות שלו מבלי שקיבל את רשותו של הנתבע ומבלי ששילם על כך. כאשר הבין הנתבע שאין בכוונתו של התובע להוציא את שם הנתבע מהפוסט, יצא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

הנתבע בפוסט משלו. הנתבע עומד מאחורי כל מה שציין בפוסט שלו. כל רצונו של הנתבע היה לתקן את המסרים השקריים שהתובע הפיץ בציבור וממשיך להפיץ עד היום".

דיון והכרעה

10. אומר כבר עתה, כי לאחר שנתתי דעתי לטענות הצדדים באתי למסקנה כי דינה של התביעה להתקבל. מדובר, כפי שיובהר, במקרה של הפצת לשון הרע כלפי פלוני, מתוך כוונה ברורה לפגוע בעסקו, משלח ידו או מקצועו, כאמור בסעיף 1(3) לחוק איסור לשון הרע, בלא שעומדת למפרסם כל הגנה מכוח החוק המצדיקה את דחיית התביעה.

11. נקודת המוצא לדיון הינה כי בחינתה של תביעה בלשון הרע צריכה להיעשות במספר שלבים: ראשית, יש לבחון האם הביטוי בו מדובר עולה כדי "לשון הרע", בהתאם למבחנים הקבועים בסעיף 1 לחוק איסור לשון הרע, והאם נעשה "פרסום" שלו כאמור בסעיף 2 לחוק. בשלב השני, ככל שנקבע שפורסם דבר לשון הרע, יש לבחון האם עומדת למפרסם איזה מן ההגנות הקבועות בחוק איסור לשון הרע, בין אם הגנות מוחלטות בהתאם לסעיף 13 לחוק, ובין אם הגנות התלויות בתנאים ובאמות מידה שונים – הגנת אמת הפרסום מכוח סעיף 14 לחוק; או הגנת תום הלב, מכוח סעיף 15 לחוק. בשלב הבא, וככל שהמסקנה היא שפורסמה לשון הרע שאינה נהנית מהגנה, יש להידרש לשאלת הסעד (ל"תרשים הזרימה" בעוולת לשון הרע ראו למשל ע"א 751/10 פלוני נ' דיין-אורבך, פ"ד סה(3) 369, 504-505 (2012) (כב' השופט י' עמית) (להלן: עניין דיין)).

אין חולק כי הפצת המאמר בהודעת דואר-אלקטרוני לאלפי נמענים (טענה שלא הוכחשה), כמו גם פרסום קישור למאמר בעמוד הפייסבוק האישי של הנתבע ובאתר האינטרנט של הנתבעת, עולים כדי "פרסום" לצרכי חוק איסור לשון הרע. לפיכך, ניתן להמשיך אל השלב הבא ולבחון אם הפרסום מהווה לשון הרע. סעיף 1 לחוק איסור לשון הרע, מגדיר "לשון הרע" כך:

1. "לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו; [...]."

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

12. לטעמי, המאמר פרי-עטו של הנתבע, אשר הופץ לרשימת נמענים רחבה באמצעות הדואר האלקטרוני ואשר קישור אליו פורסם גם באתר האינטרנט של הנתבעת ובעמוד הפייסבוק האישי של הנתבע, גדוש באמירות המהוות לשון הרע ולו על יסוד החלופה הקבועה בסעיף 1(3) לחוק איסור לשון הרע, בדבר פרסום אשר עלול לפגוע בעסקו, במשלח ידו או במקצועו של אדם; וכן על יסוד החלופה הקבועה בסעיף 1(1) לחוק איסור לשון הרע, בדבר פרסום שעלול להשפיל אדם בעיני הבריות. יצוין, כי הנתבעים ממילא לא חלקו על כך שהפרסום מהווה לשון הרע. אזכיר כי במסגרת הפרסום טען הנתבע בין היתר כי התובע "מפיץ ברשת מידע שקרי"; כי התובע עוסק ב"התחזות" וב-"הולכת שולל של הציבור"; כי התובע "מסכן את בריאותם של אלה הפונים אליו"; כי אין לתובע "שום הכשרה ופיקוח והשגחה על צמים"; כי התובע גונב מוניטין ומנסה "להיבנות על גב מישהו אחר". כן ציין הנתבע כי "הציבור חייב לתת את דעתו על כך ולא ליפול ברשתם של נוכלים"; ברי, כי הדיבור "נוכלים" כוון כלפי התובע. חשוב לציין כי הנתבע לא הסתפק בדברים האמורים שהופיעו במאמר עצמו. כך, גולשים שונים הגיבו לקישור למאמר שפרסם הנתבע בדף הפייסבוק האישי שלו ופירסמו לו תגובות. הנתבע מצידו השיב לחלק מאותן תגובות, וגם בתגובות אלה שכתב המשיך והטיח בתובע דברים המהווים לשון הרע. למשל, בתגובה לדברים שכתבה גולשת ששמה תמר, כתב הנתבע, בהתייחס לתובע, כי הלה "ככל הנראה גונב מטופלים שלי" על אף ש"הוא חתום על הסכם שהוא לא יכול לקחת אותם". הנתבע הבהיר עוד בתגובה לגולשת תמר, ובהתייחסו לתובע, כי "זה אדם מושחת!". ובתגובה לדברים שכתב גולש ששמו דוד הוסיף הנתבע וכתב כי התובע "מוליך את הציבור שולל, זו הונאת הציבור, הוא פשוט כנוכל מנסה לצייר את עצמו כמומחה לצום כשאין לו שום הכשרה אמיתית פורמלית לעסוק בפיקוח על צום. בכך הוא מסכן את שלום הציבור!!!". לגולשת ג'ודי, שכתבה לנתבע כי לדעתה התובע לא גנב דבר מאף אחד, השיב הנתבע: "גבירתני. כנראה שאינך מבינה בדיני מסחר. האיש מתחזה ומשקר לציבור כמשהו שהוא לא, כמומחה בפיקוח על צומות!!!" [כל ההדגשות שלי – ר' ג'].

ודוק: השאלה האם פרסום מהווה לשון הרע נבחנת על-פי משמעות הפרסום בעיני הקורא הסביר, ובאמצעות יישום מבחן אובייקטיבי שמתמקד בשאלה כיצד הקורא מבין את הפרסום תוך מתן מובן רגיל וטבעי למילותיו (ראו למשל, ע"א 723/74 הוצאת עיתון "הארץ" בע"מ נ' חברת החשמל לישראל בע"מ, פ"ד לא(2) 281, 300 (1977); ע"א 10281/03 קורן נ' ארגוב, פסקה 12 (12.12.2006); ע"א 6903/12 Canwest Global Communications Corp נ' עזור, פסקה 20 (22.7.2015)). אכן, השאלה אינה נוגעת לכוונה שמאחורי הפרסום אלא מהו "המסר עימו היא מותירה את הצופה" (עניין דיין, עמ' 436 (כב' המשנה לנשיאה א' ריבלין)). לטעמי, התבטאויותיו של הנתבע הינן כאלה שפרסומן עלול, בראי המבחנים האובייקטיביים הנהוגים בכגון דא, להשפיל את התובע בעיני הבריות וכן לפגוע בעסקו, במשלח ידו ובמקצועו. אזכיר שוב, כי הנתבעים לא חלקו על כך כי בפרסום יש משום לשון הרע כלפי התובע. מרכז הכובד של הבחינה בהליך זה הינה אפוא בשאלה האם לנתבעים עומדים אלו מן ההגנות הקבועות בחוק איסור לשון הרע. ויובהר, כי נטל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

הוכחת השאלה אם עומדות למפרסם ההגנות, מוטל עליו, ובענייננו – על הנתבעים (ראו, ע"א 326/68 אסא נ' ליבנה, פ"ד כג(2) 23, 25 (1969); ע"א 831/86 מאור נ' מיכאלי, פ"ד מד(1) 762, 771 (1990)).

האם הנתבעים עמדו בנטל להוכחת תחולתן של ההגנות? לבחינתה של שאלה זו אפנה עתה.

הגנת "אמת בפרסום" – דיון

13. הנתבעים טוענים, תחילה, כי עומדת להם ההגנה של "אמת בפרסום" המעוגנת בסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע. סעיף זה קובע כך:

14. "במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש".

הגנה זו משקפת את הנכונות שנקבעה בחוק להתיר פרסומים עובדתיים שיש בהם משום פגיעה בשם הטוב ואף בכבודו של מושא הפרסום, מקום שמתקיימים שני תנאים **מצטברים**: (1) מדובר ב"אמת"; (2) מדובר במידע שיש בו עניין לציבור. היסוד הראשון הוא **עובדתי** בעיקרו, והוא נוגע להשוואה בין הפרסום לבין המציאות העובדתית. היסוד השני עוסק בשאלה האם קיימים לפרסום יתרונות חברתיים המצדיקים אותו, למרות לשון הרע שבו. שאלה זו היא **ערכית** בעיקרה (אורי שנהר **דיני לשון הרע** 215 (1997) (להלן: **שנהר**); ע"א 844/12 מולקנדוב נ' פורוש, פסקה 31 (22.2.2017) (להלן: **עניין מולקנדוב**)).

סבורני כי לא עלה בידי הנתבעים לצלוח את המשוכה הראשונה של הגנת ה"אמת בפרסום" ולהוכיח שמקצת הדברים שפורסמו הינם "אמת". חשוב לציין, כי על-מנת ליהנות מתחולת ההגנה הקבועה בסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע, יש להראות כי הפרסום משקף אמת "שלמה", היינו כי לא נעדרו ממנו פרטים המשנים את הרושם הכללי המתקבל מהפרסום, וכן שלא נכללו בו פרטים משמעותיים שאינם נכונים (להבדיל מ"פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש"; ראו, דנ"א 2121/12 **פלוני נ' דיין-אורבך**, פ"ד סז(1) 667, 710 (2014) (כב' הנשיא א' גרוניס)).

לצורך הדיון ועל מנת לבחון אם ההתבטאויות השונות של הנתבע בפרסום מושא כתב התביעה נהנות מהגנה של "אמת בפרסום", כפי טענת הנתבעים, ניתן לסווג את התבטאויותיו של הנתבע כלפי התובע, בגדר הפרסום, לשתי קטגוריות מרכזיות: התבטאויות בעניין תוכנו של הפוסט שפירסם התובע בעמוד הפייסבוק שלו בחודש נובמבר 2017, לאחר שהסכם ההתקשרות בין הצדדים הסתיים (להלן: **ההתבטאויות כנגד הפוסט שפרסם התובע**); והתבטאויות כלליות,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

הנוגעות לכישוריו המקצועיים של התובע (להלן: **ההתבטאויות כנגד כישוריו המקצועיים של התובע**).

14. נפנה תחילה בבחינת **ההתבטאויות כנגד הפוסט שפרסם התובע**. קצפו של הנתבע יצא ביחס לשני רכיבים מרכזיים בפוסט שפרסם התובע: ראשית, לעניין עצם האזכור כי התובע עבד בעבר אצל הנתבעת (כזכור, התובע כתב בפוסט שפירסם: **"בשנתיים האחרונות, בנוסף לעבודה בקליניקה הפרטית שלי, עבדתי גם ב'מרכז אשחר לריפוי טבעי'"**); שנית, לעניין טענתו של התובע בגדר הפוסט שפרסם שלפיה **"מרכז אשחר" עבר לפעול בקפריסין**". בקשר לאלה ציין הנתבע בפרסום, כי התובע מפיץ לציבור מידע שקרי ומוליך שולל את הציבור, וכי התובע הינו נוכל, מושחת, "גונב מוניטין" ומנסה "להיבנות על גב מישהו אחר".

אני סבור כי לא הוצג ולו בדל של ראיה כי יש שמץ של אמת בהתבטאויות חמורות אלה. אשר ל**רכיב הראשון** (היינו טענות הנתבע כי התובע שיקר בעת שפירסם כי הוא עבד בעבר אצל הנתבעת): אין חולק כי בין הצדדים נחתם הסכם התקשרות בשנת 2015. אין חולק גם כי התובע אכן עבד עם הנתבע. הנתבע מנסה אומנם "לגמד" את חלקו של התובע ולצמצמו לכדי תפקיד טכני גרידא, "שכל מזכירה רפואית חייבת לדעת לעשות". אך טענותיו אלה אינן מתיישבות עם חומר הראיות (ראו למשל ראיות שונות המלמדות כי בזמן אמת תפס הנתבע את תפקידו של התובע כהרבה מעבר לתפקיד טכני גרידא: הודעת דואר אלקטרוני ששלח הנתבע לתובע ביום 2.4.2017 שבמסגרתו ביקש הנתבע שהתובע יסביר לאחת המטופלות הפוטנציאליות על תכנית הצום (נספח כ' לתצהיר התובע); הודעת דואר אלקטרוני מיום 22.8.2016 שבה כתב הנתבע לתובע כי הוא יוצא לחופשה שבמהלכה מעדיף שלא לקבל טלפונים ועל כן הוא מבקש שכל הלקוחות ידברו עם התובע "בכל ענין ובעיה. אם יהיו לך שאלות תפנה אלי" (נספח כ' לתצהיר התובע); יצוין, כי הנתבע מצידו לא הציג אף לא ראיה אחת המלמדת מה היה תפקידו בזמן-אמת של התובע במסגרת העבודה המשותפת ומחדל זה פועל לרעתו בהינתן שהנטל להוכיח את תחולת הגנת ה"אמת בפרסום" – מוטל עליו). הנה-כי-כן, לא נמצא בסיס לקבוע כי הנתבע דיבר אמת בעת שטען כי התובע שיקר כשכתב שעבד אצל הנתבעת. אבהיר, כי בהקשר זה אין לטעמי מקום לייחס משקל משמעותי לשאלה אם היו בין הצדדים יחסי עובד-מעביד, אם לאו (אזכיר, כי הנתבע טען בתוקף כי לא התקיימו יחסים כאלה ואף מעולם לא הונפק לתובע תלוש-שכר; פרוטוקול, עמ' 35, ש' 3). החשוב הוא בעיני כי בחינה **מהותית** של הדברים מוליכה אל המסקנה כי התובע לא ניסה להטעות את הציבור, בעת שכתב שעבד בעבר אצל הנתבעת. התובע אכן עבד עם הנתבעים ומחומר הראיות עולה כי תרומתו לא הייתה שולית. על רקע זה, לא נפל כל פגם או פסול בכך שהתובע אזכר בפוסט שפרסם כי עבד אצל הנתבעת במשך כשנתיים. מקובלת עלי בהקשר זה לחלוטין עמדת התובע, כאמור בחקירתו-הנגדית, לפיה **"אם אני עבדתי אצלו [הנתבע – ר' ג'] במשך שנתיים יש לי את הזכות המלאה לרשום את זה בכל מקום שאני רואה לנכון"** (פרוטוקול, עמ' 18, ש' 10-12).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

אוסוף כי אף לא מצאתי כי עלה בידי הנתבע להוכיח כי דבריו שלפיהם התובע "גנב" לנתבעים לקוחות – הינם אמת. בהסכם ההתקשרות שערכו הצדדים (נספח א' לכתב התביעה) נכתב אמנם, כי הלקוחות **שיופנו לתובע לטיפול** "הינם ולעד ייחשבו ויישארו לקוחות [הנתבעת] בלבד וליועצת [צ"ל יועץ] אין ולא תהיה זכות לפנות אליהם בהצעה כל שהיא הקשורה לטיפול כל שהוא, אלא אם קיבלה [צ"ל קיבל] את אישור המרכז **בכתב לגבי כל מטופל**" (סעיף כ"ו להסכם, ההדגשות במקור – ר' ג'). אמנם, התובע ציין בחקירתו הנגדית כי אכן סייע, לאחר שסיים את עבודתו אצל הנתבע, למטופלים שטופלו בעבר על-ידי הנתבעים. אולם, לטענתו, מדובר במטופלים שלא הופנו אליו באופן אישי לטיפול במסגרת עבודתו אצל הנתבעת. הנתבע לא הציג ראיות המלמדות אחרת. זאת ועוד, התובע הגיש תצהיר עדות ראשית של מר רמי יונאי, אשר טען כי היה מטופל בעבר אצל הנתבעת וכי התובע במהלך אותה תקופה, נהג להתקשר אליו ולבדוק על אודות מצבו הבריאות. לימים, כאשר סיים את טיפוליו אצל הנתבעים, פנה מר יונאי לתובע, כך על פי גרסתו, על מנת שימשיך ללוות אותו ואת אשתו. "למרבה הצער" – כך כתב מר יונאי בתצהירו – "לירון [התובע – ר' ג'] דחה את בקשותינו לקבלת טיפול אצלו מהסיבה כי הנו כבול בחוזה האוסר עליו לטפל במטופלים של מרכז אשחר" (סעיף 8 לתצהירו של מר יונאי). מר יונאי פנה לטענתו לנתבע על-מנת שיאשר לו לקבל טיפול אצל התובע, אך הנתבע סירב בתוקף, כך נטען בתצהירו של מר יונאי (שם, סעיפים 9-10). יצוין, כי ב"כ הנתבעים ביקש שלא לחקור את מר יונאי בחקירה נגדית על תצהירו (פרוטוקול, עמ' 26, ש' 13-19). מכל מקום, יש בדבריו אלה של מר יונאי כדי ללמד כי התובע הקפיד על קיום הוראות ההסכם שחתם עם הנתבעים, וגם אם לקוחות שונים של הנתבעים פנו אליו לאחר שסיימו את טיפוליהם אצל הנתבעים, וגם אם חלקם אכן טופלו בסופו של דבר על-ידי התובע (לגרסתו, טופלו על-ידו רק לקוחות שלא הופנו אליו בעת עבודתו אצל הנתבעים), ברי כי מכאן ועד הטענה כי התובע פעל באופן אקטיבי על מנת "לגנוב לקוחות" – המרחק הינו רב מאוד. טענה אחרונה זו שהטיח הנתבע בתובע – לא הוכחה.

לא מצאתי, אם כן, כי יש להחיל את ההגנה של אמת בפרסום ביחס להתבטאויותיו של הנתבע לפיה התובע "שיקר" ו"הוליד שולל את הציבור".

אשר לרכיב השני בפוסט שפרסם התובע, לפיה הנתבעת עברה לפעול בקפריסין. אכן, אפשר ונפל אי-דיוק מצד התובע, כאשר ציין כי הנתבעת "עברה לפעול" בקפריסין. אולם הדברים תוקנו – זמן רב בטרם הפצת הפרסום מושא כתב התביעה, לאחר שהנתבע דרש מהתובע כי יתקן את הפוסט והלה נענה לדרישתו. מכל מקום, גם אם אניח כי הפוסט של התובע אכן לא היה מדויק בנקודה זו ברי כי גם בהקשר זה, מכאן ועד האשמת התובע בהפצת מידע שקרי כמו גם הולכת שולל של הציבור – המרחק רב מאוד. בנקודה זו חשוב לציין כי אין מחלוקת בין הצדדים כי הנתבע אכן עבר להתגורר בקפריסין בשלב מסוים, אלא שלטענתו הוא המשיך ללוות מטופלים מישראל וממשיך בכך עד היום (אך ראו האמור בחקירתו הנגדית, פרוטוקול, עמ' 27, ש' 28-31, שם ציין כי "מרכז אשחר לא קיים [...] הגוף הזה, החברה הזאת לא קיימת. מה שקיים במקום זה החלפנו את זה"). אכן, כל קורא

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

סביר של הדברים שפרסם הנתבע יכול היה להבין כי התובע פעל מתוך כוונה זדונית לפגוע בעסקיה של הנתבעת ומתוך רצון להטעות את הציבור. ברם, לא הונחה לפניי על-ידי כל הנתבעים ראייה כלשהי המלמדת כי זו אכן הייתה כוונתו של התובע. אבקש להבהיר: לא הפוסט של התובע הוא שעומד לבחינה בהליך זה. הנתבע מטעמיו שלא, בחר שלא להגיש כנגד התובע תביעה לפי חוק איסור לשון הרע בגין הפוסט שפרסם התובע בשנת 2017. תחת זאת, בחר הנתבע לפרסם מטעמו את המאמר כנגד התובע. פרסום זה, שבגדרו טען הנתבע כי התובע מוליך שולל את הציבור, הוא – והוא בלבד – עומד לבחינה במסגרת ההליך שלפניי. ביחס לפרסום זה, לא הוכח כי התובע "הוליד שולל את הציבור" וגם אם התובע לא דייק בדבריו (ואיני קובע כך כמסקנה עובדתית), לא הוכחה כל כוונה זדונית מצידו להטעות את הציבור כפי שהשתמע מהתבטאויותיו של הנתבע.

הנה כי כן, **ההתבטאויות כנגד הפוסט שפרסם התובע** אינן נהנות מההגנה של "אמת דיברתי" משלא הוכח כי מדובר ב"אמת".

15. הוא הדין לעניין בחינת **ההתבטאויות כנגד כישוריו המקצועיים של התובע**. בעניין זה היו התבטאויותיו של הנתבע חמורות ביותר. הוא טען, כי התובע "מסכן את בריאותם של אלה הפונים אליו"; כי אין לו "שום הכשרה ופיקוח והשגחה על צמים"; כי הנתבע מתחזה ומשקר לציבור כמומחה בפיקוח על צומות; וכי הנתבע "מנסה לצייר את עצמו כמומחה לצום כשאין לו שום הכשרה אמיתית פורמלית לעסוק בפיקוח על צום. בכך הוא מסכן את שלום הציבור". מלבד עדותו של הנתבע, אשר העיד על עצמו "כמוביל וכמצליח ביותר במדינת ישראל" בתחום של "ליווי צומות", ואשר חזר וטען בתצהירו כמו גם בחקירתו הנגדית כי התובע נעדר את הכישורים המתאימים, לא הציג הנתבע ראייה כלשהי המלמדת כי יש אמת בטענה זו. אמנם, נראה כי הנתבע אכן צבר ניסיון משמעותי יותר בהשוואה לתובע בתחום זה; עם זאת, עצם העובדה שיש פערים בין הצדדים – ואולי אף משמעותיים – בנוגע לניסיון שנצבר בתחום, אין בה כדי ללמד כי התובע נעדר הכישורים המתאימים. על מנת להוכיח כי היה אמת בטענה זו היה על הנתבעים להציג ראיות אובייקטיביות המחזקות טענותיהם. הימנעותם מהצגת כל ראייה אובייקטיבית בדבר כישוריו ויכולותיו המקצועיים של התובע נזקפת כמובן לחובת הנתבעים. ויובהר, כי בשים לב לכך שהתובע עבד עם הנתבעים במשך שנתיים, יש להניח כי אילו היה אמת בדברי הנתבע, היו נצברות בידי ראיות ועדויות של לקוחות, מתקופת העבודה המשותפת, המלמדות על אי-כשירותו הנטענת של התובע. ברם, ראיות כאלה לא הוצגו והנתבע נמנע מהבאת כל עדות נוספת מטעמו במהלך ניהול המשפט מלבד עדותו שלו. יובהר, במאמר מוסגר, כי העובדה שהתובע הוא שבחר לסיים באופן סופי את ההתקשרות עם הנתבע, ולא להיפך (ראו ההתכתבות בין הצדדים מיום 4.11.2017, נספחים ג' ו-ד' לתצהיר התובע), מלמדת כי סיום ההתקשרות לא נבע כתוצאה מאי-שביעות רצון כלשהי מתפקודו של התובע, אלא מסיבות אחרות לחלוטין, שאינן נוגעות לכישוריו המקצועיים של התובע. הנה-כי-כן, הנתבעים לא עמדו בנטל להראות כי עומדת להם הגנת ה"אמת בפרסום" אף ביחס להתבטאויות כנגד כישוריו המקצועיים של התובע.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

אציין, כי בנייהול הגנתם בהליך זה וביתר פירוט במסגרת חקירתו-הנגדית של התובע על תצהירו, בחרו הנתבעים להתמקד בשאלות שונות הנוגעות להשכלתו ולהכשרתו הפורמלית של התובע, כגון האם לתובע רישיון לעסוק בתחום הרפואה הטבעית (פרוטוקול, עמ' 11, ש' 4-5); האם קיבל הכשרות או תעודות בתחום שבו הוא עוסק (פרוטוקול, עמ' 11, ש' 28); ומדוע לא ניגש לקבל הכשרות בתחומים מסוימים (פרוטוקול, עמ' 12, ש' 22; עמ' 13, ש' 27; עמ' 16, ש' 2, 9, 18). ברם, בנסיבות העניין לא ראיתי לתת משקל רב לשאלה הנוגעת לתחום הכשרתו המקצועית **הפורמלית** של התובע. זאת, משום שגם אם אקבל את הטענה כי לתובע אין הכשרה **פורמלית** כזו או אחרת הנדרשת לעסוק בתחום (ואיני קובע כך), הרי שלא זהו העניין שבמחלוקת, שהרי גם הנתבע הסכים, כי משרד הבריאות ממילא לא נותן כל הסמכה פיקוח על צומות (פרוטוקול, עמ' 41, ש' 20-22).

16. בנקודה זו אבקש להבהיר כי אין לקרוא לתוך פסק-דין זה הבעת עמדה כלשהי בדבר סגולותיה הנתענות של שיטת הטיפול הטבעי העומדת במוקד ההליך. הערכת היתרונות או החסרונות שיש לשיטת הטיפול הטבעי, ובפרט של ליווי ופיקוח מטופלים המבקשים לצום במשך תקופה ממושכת, בין אם זו מתבצעת בליווי התובע, בליווי הנתבעים, או בליווי ופיקוח של כל גורם אחר, אינה עניין המצוי במומחיותו של בית המשפט, וכלל לא עמדה לבחינה במסגרתו של הליך זה. ייתכן שיתרונותיה של שיטה זו עולות על מגרעותיה, כפי שסבורים ודאי הצדדים להתדיינות דנא, ציבור לקוחותיהם וגורמים נוספים העוסקים בתחום. ייתכן, מנגד, שמגרעותיה של שיטה זו עולות על יתרונותיה. כך סבור למשל משרד הבריאות, אשר פרסם ביום 29.11.2020 "אזהרה לציבור בעקבות פניות למשרד הבריאות בעניין בנוגע ל'מרכז אשחר לריפוי טבעי" (האזהרה צורפה להליך זה, כראיה מטעם התובע). באזהרה נאמר, בין היתר, כי "שיטת הטיפול המוצעת על ידי 'מרכז אשחר' אינה מוכרת ואינה מאושרת על ידי משרד הבריאות. אין מידע מדעי ורפואי, המצביע על קיומה של שיטת טיפול בשם 'תזונה כירורגית' ובכלל על יעילותה באותם מצבים רפואיים ומחלות אותם בהם מתיימר המרכז לטפל [...] השימוש במונח 'כירורגיה תזונתית' – מייצר מצג שווא של שיטת טיפול קיימת ומוכחת, מדובר במושג מטעה מאחר ואין כל תחום מוכר ברפואה הנקרא 'כירורגיה תזונתית' [...] הטיפולים שמציע ד"ר ערן אשחר אינם יכולים להבטיח ריפוי ממחלות בשום אופן, והצגתם כאלטרנטיבה לרפואה הקיימת והמבוססת ע"י גורמים המוסמכים לכך מהווה סכנה להימנעות טיפול על ידי חולים הזקוקים לו, וסכנת החמרה וסיבוכים עם הגעה לטיפול מאוחר מדי" (למען שלמות התמונה יצוין כי במהלך חקירתו הנגדית של התובע טען ב"כ הנתבע כי משרד הבריאות הפיץ אזהרות מסוג זה גם כנגד **מטפלים אחרים העוסקים בתחום** (אך לא כנגד התובע; ראו פרוטוקול, עמ' 21, ש' 24-31); יובהר לצד זאת, כי האזהרות הללו לא הוגשו כראיה במשפט).

מכל מקום, הנקודה החשובה לענייננו בהקשר זה הינה כי שיטות הטיפול השונות מושא כתב התביעה הן לכל הפחות שנויות במחלוקת. כמובן שאין לראות בפסק-דין זה משום הבעת עמדה במחלוקת או משום מתן גושפנקא לשיטות הטיפול השונות שבהן עוסקים התובע והנתבע. אכן, כל

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

העומד במחלוקת בגדר ההליך שלפניי הינן **התבטאויותיו של הנתבע כלפי התובע, הא ותו לא**. התבטאויות אלה הן בגדר לשון הרע, ולא עלה בידי הנתבעים להוכיח כי ההאשמות שהטיחו בתובע – הן אמת. ממילא אין צורך להראות כי היה עניין ציבורי בפרסומם (הוא התנאי המצטבר השני הקבוע בסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע).

לפיכך, לא עומדת לנתבעים ההגנה של "אמת בפרסום".

הגנת "תום הלב" - דיון

17. נפנה עתה לדון בטענת הנתבעים כי עומדת להם הגנת "תום הלב". הגנה זו מעוגנת בסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע. בסעיף זה מוגדרים מצבים השוללים את האחריות המשפטית לפרסום לשון הרע, "כאשר ישנם אינטרסים חברתיים המצדיקים אי-הטלת אחריות משפטית ללשון הרע אם הפרסום נעשה בתום לב" (ראו, חאלד גנאים, מרדכי קרמניצר ובוועז שנור **דיני לשון הרע - הדין המצוי והדין הרצוי** 382 (מהדורה שנייה מורחבת, 2019)).

מבין החלופות אותן מונה הסעיף, הרלוונטיות לענייננו הן בסעיפים 15(2) ו-3 לחוק איסור לשון הרע, כדלקמן:

15" במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

[...]

(2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום;

(3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר;

[..]

ודוקו, תום הלב אינו נבחן באספקלריה של נכונות הדברים שהרי המפרסם אינו נדרש להוכיח את אמיתות הביטוי, לצורך תחולת הגנת "תום הלב". עמד על כך כב' השופט י' דנציגר בעניין **מולקנדוב**, בציינו כי "להבדיל מהגנת אמת הפרסום תחולתה של הגנת תום הלב אינה תלויה באמיתות הדברים שפורסמו [...] על כן, הגנה זו תהא רלוונטית בדרך כלל במקרים שבהם הפרסום אינו אמת או שמסיבות שונות לא ניתן להוכיח כי הוא נכון" (שם, פסקה 43). די בכך שהמפרסם יעמוד בנטל שפעל בתום לב ושעשה את הפרסום באחת הנסיבות המפורטות בסעיף 15.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

18. בענייננו, טענו הנתבעים כי הפרסום נועד להגן על עניין אישי כשר שלהם – כאמור בסעיף 15(3) לחוק, וביתר פירוט על זכות הקניין, על המוניטין ועל שמו הטוב של הנתבע; וכן טענו שהפרסום נועד להגן על הנמענים שאליהם הופנה הפרסום – ציבור המטופלים המבקשים לעבור תהליך של צום המבוסס על נוזלים בלבד, שכן בתחום הריפוי הטבעי "אין רגולטור שימנע פרסומים מטעים" ועל כן חש הנתבע חובה להזהיר את ציבור המטופלים ולהבהיר להם כי הוא מעולם לא הסמיך את התובע לטיפולים בשיטה הייחודית ובידע המצטבר של הנתבע.

איני סבור כי די בטענה זו כדי להרים את הנטל להוכחת הגנת תום הלב במקרה דנא. זאת לאחר שבאתי למסקנה כי בענייננו חל האמור בסעיף 16(ב)(3) לחוק איסור לשון הרע, הקובע כי חזקה על הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב, אם הוא התכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהייתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על ידי סעיף 15. במילים אחרות, אני סבור כי הנתבעים עשו את הפרסומים **שלא** בתום לב, ואנמק. ראשית, מעצם סגנון הפרסומים והיקפם ניתן ללמוד על חוסר תום ליבם של הנתבעים. כך למשל מציין המלומד שנהר בספרו (עמ' 264), כי [ההדגשות שלי – ר' ג']:

"על תום לבו של המפרסם או על העדרו ניתן ללמוד גם מהפרסום עצמו. פרסום זהיר ומתון בלשונו, שאינו פוגע בנפגע מעבר לסביר על פי מטרת ההגנה הספציפית שבמסגרתה הוא נדרש, ילמד על תום לבו של המפרסם ואף עשוי להקים לו את החזקה כי עשה את הפרסום בתום לב, אם כי גם פרסום בלשון מתונה עלול לחרוג מהסביר. מאידך גיסא, יצירת דרמטיזציה בפרסום באמצעות הכללה מודעת של פרטים לא מדויקים, או השמטה מכוונת של פרטים חשובים, עשויות להעיד על חוסר תום לבו של המפרסם. ניסוח בוטה ומעליב בצורה בלתי סבירה עשוי להעיד על העדר תום לבו של המפרסם ואף לגרום לכך שלא תעמוד לו החזקה שעשה את הפרסום בתום לב".

במקרה דנא אין מדובר בפרסום "זהיר" או "מתון", אלא בפרסום בוטה בצורה יוצאת דופן, הכולל הטחת האשמות חמורות ולא פשוטות ביושרתו המקצועית ובכישוריו של התובע בתחום עיסוקו, מבלי שהוצגה ולו בדל של ראיה המלמדת כי יש בהן ממש. מדובר היה בהאשמות כלליות שהטיח הנתבע בתובע. הם נאמרו אמנם לציבור הלקוחות של הנתבע, מפי הנתבע אשר נתפס על-ידם כבר סמכא וכ"אוטוריטה" המקצועית בתחום. אך הביקורת שהטיח הנתבע בתובע לא הייתה מנומקת כלל ועיקר. הנתבע לא הסביר על מה הוא מבסס את דבריו החמורים כלפי התובע. ודוק, גם אם הנתבע סבר כי חובתו המוסרית והחברתית "להזהיר" את ציבור לקוחותיו מפני התובע, אין זיקה של ממש בין אזהרה סבירה, מנומקת, סדורה ומלומדת, לביטויים הבוטים שהשמיע כנגד התובע, אשר נועדו לבזותו ולהשפילו, עד כדי האשמתו כאילו הוא מסכן את שלום הציבור (בשונה מהנתבע כמובן, כך לשיטתו). זאת ועוד, ניסיונם של הנתבעים להראות כי בסך הכל פעלו לצורך הגנה על עניין אישי כשר – היינו על המוניטין של הנתבע אשר אותו צבר בעת שפיתח

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

ויישם במשך עשרות שנים את שיטת ה"תזונה הכירורגית" – דינו להיכשל אף בשל כך שאין בפוסט שפרסם התובע בעמוד הפייסבוק האישי שלו כל התייחסות, ולו מרומזת, לכך שגם הוא מבקש לטפל במטופליו בשיטה זו (וראו גם חקירתו הנגדית של הנתבע, פרוטוקול, עמ' 31, ש' 28, שם הודה הנתבע, בעצמו, כי התובע "לא ציין בפוסט תזונה כירורגית"). משנמצא כי התובע כלל לא התיימר בפוסט שפרסם בעמוד הפייסבוק שלו "לגזול" מהנתבע את השיטה שפיתח וליישמה בעצמו, ברי כי ההאשמות הקשות שהטיח בו הנתבע, בתגובה לפוסט, חרגו מגדר הסביר.

19. מן האמור לעיל עולה, כי לא רק שהנתבעים לא הוכיחו את תום ליבם בפרסומים, הרי שהוכח כי חזקה שפעלו בחוסר תום לב. חזקה זו לא נסתרה. אשר על כן, לא עומדת לנתבעים הגנת תום הלב.

הפיצוי

20. נוכח המסקנה כי הנתבעים פרסמו לשון הרע וכי לא עומדת להם כל הגנה מכוח החוק, יש להידרש לפיצוי המגיע לתובע. תביעתו של התובע היא לפיצוי ללא הוכחת נזק, בסך של 150,000 ש"ח, מכוח סעיפים 7א(ב) ו-7א(ג) לחוק איסור לשון הרע וכן לפיצוי בגין עוגמת נפש בסך של 10,000 ש"ח נוספים.

סעיף 7א(ב) לחוק קובע, כי בית המשפט רשאי לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 ₪, ללא הוכחת נזק (סכום זה צמוד למדד המחירים לצרכן והוא עומד כיום על למעלה מסך של 70,000 ש"ח). סעיף 7א(ג) לחוק קובע, כי מקום בו הוכח שלשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור, ללא הוכחת נזק.

מקובל לומר, כי הפיצוי בגין פרסום לשון הרע, נועד לקדם שלוש תכליות: זו התרופתית – שנועדה להשיב את מצבו של הנפגע לקדמותו; זו החינוכית-הרתעתית – שנועדה להעביר את המסר כי שמו הטוב של אדם אינו הפקר; וזו העונשית – הקשורה בכוונתו של המפרסם (ראו, ע"א 1726/21 בכרי נ' מגנאגי, פיסקה 74 לחוות-דעתו של כב' השופט י' עמית (23.11.2022)). לפיכך, בקביעת הפיצוי בגין עוולת לשון הרע, על בית המשפט לשקול את היקף הפגיעה במעמדו של הניזוק, בהשפלה שסבל, בכאב וסבל שהיו מנת חלקו ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד. יש להתחשב בטיב הפרסום, בהיקפו, מידת פגיעתו, בהתנהגות הצדדים ומידת הזהירות בה נקט המפרסם טרם ביצוע הפרסום (ראו, רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף, פ"ד נה(5) 510, 525 (2001)).

דעתי היא כי כמעט כל השיקולים הצריכים לעניין (וראו גם רשימת השיקולים והמבחנים שהובאו על-ידי המלומד שנהר בספרו, בעמ' 375) מוליכים אל המסקנה כי יש מקום בענייננו לפסוק

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

פיצויים על הצד הגבוה. ראשית, יש ליתן משקל לא מבוטל להשלכות עשיית הפרסום על שמו הטוב של התובע, ובהקשר זה יש ליתן את הדעת לכך שהפרסום הופץ בצורה ממוקדת – "מטורגט" (מלעז) – לקבוצה לא קטנה של נמענים (הנתבע לא הכחיש כי מדובר באלפי נמענים), הן ברשימת התפוצה בדואר אלקטרוני של הנתבעת, הן דרך עמוד הפייסבוק של הנתבע. נמענים אלה - יש יסוד סביר להניח – נמנים עם האוכלוסייה המביעה עניין בשיטות הטיפול הטבעי של התובע והנתבע. חלקם הגדול מאמין בשיטות אלה והתנסה בהן בעצמו. חלקם הגדול אף רואה בנתבע, כך לשיטתו שלו, כ"אורים ותומים" של תחום זה בישראל וכאוטוריטה המרכזית בנושא הצומות. לנתונים אלה בדבר זהות המפרסם, היקף הפרסום, וזהותם של הנמענים, יש ליתן משקל משמעותי וניכר. הלכה היא כי בבואו לקבוע את גובה הפיצוי בגין פרסום לשון הרע, יבחן בית המשפט את הקשר בין הנפגע לבין הציבור שאליו הופנה הפרסום, את מידת ההיכרות בין הנפגע לבין נמעני הפרסום ואת מידת העניין של מי שהפרסום הגיע אליו בתוכן הפרסום ובאמור על הנפגע (ראו למשל, ע"א 552/73 רוזנבלום ואח' נ' כץ, פ"ד ל(1) 589, 595-596 (1975)). הנה-כי-כן, היקף התפוצה וזהות הנמענים מלמדים בנסיבות המקרה דן על חומרתה הלא קלה של פגיעתו המסתברת של הפרסום מבחינת ההשלכה על שמו הטוב של התובע. יש ליתן גם משקל לחומרת ההאשמות שבפרסום. כזכור, בענייננו הגיעו האשמותיו של הנתבע כלפי התובע עד כדי העלאת הטענה, כי הלה מסכן את שלום הציבור, האשמה שהוטחה בו כלאחר יד, מבלי שנתמכה בכל ראיה או הנמקה ממשית מצידו של הנתבע, לא במסגרת הפרסום עצמו ולא לאחריו במהלך ניהול המשפט. זאת ועוד, הראיות שהובאו בפניי בדבר מניעיו של הנתבע, כמפורט לעיל, מצביעות על היעדר תום לב בפרסומים אשר כוון הלכה למעשה על מנת למנוע מהתובע "לפגוע בקניינו" של הנתבע; לא על מנת להגן על הציבור. דעתי היא, כי בהתחשב במכלול נסיבות העניין, ניתן גם לקבוע כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, לצורך בחינת היקף הפיצוי הראוי בהתאם להוראת סעיף 7א לחוק איסור לשון הרע. ויובהר, כי על מנת לקבוע כי קיימת "כוונה לפגוע", נדרש להוכיח קיומו של יסוד "של התנהגות זדונית, של כוונה של ממש לפגוע" (רע"א 5022/13 יצחק נ' דנון תקשורת בע"מ, פסקה 8 (8.9.2013)). אני סבור כי בענייננו הוכחה "כוונה של ממש" כאמור, לנוכח התרשמותי, על יסוד חומר הראיות, כי כוונת הנתבעים, לאמיתם של דברים, הייתה לפגוע ביכולתו של התובע לפתח את עסקו, לצעוד את צעדיו הראשונים בקליניקה הפרטית שפתח ולגייס קהל לקוחות (שאינו נמנה בהכרח עם קהל הלקוחות הקיים של הנתבעים). על כוונתם של הנתבעים לפגוע בתובע ניתן ללמוד, מדבריו של הנתבע בעצמו, עת כתב לנתבע, **ימים ספורים לפני הפרסום: "עקב התגובה שלך אדאג לפרסום הרבה יותר רחב של דברי בציבור. אני מקצה לכך כמה עשרות אלפי שקלים. אתה רוצה מלחמה איתי, קדימה"**.

מנגד, ראיתי גם לתת משקל לקולה, לטענת הנתבע, שלא נסתרה, שלפיה מחק את דברי לשון הרע כשבוע ימים לאחר שפורסמו (פרוטוקול, עמ' 46, ש' 28-31).

21. לנוכח הטעמים המפורטים לעיל ובשקלול מכלול ההיבטים הרלוונטיים שהובאו, ובהתחשב בנסיבות העניין, ראיתי לנכון להעמיד את גובה הפיצוי על הסך של 80,000 ש"ח. אעיר,

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 19-05-21664 לסר נ' אשחר ואח'

כי אין מקום לפסוק לטובת התובע פיצוי נוסף, בגין ראש נזק עצמאי, של עוגמת נפש, כפי שביקש התובע. הכלל הוא, כי בתביעות בלשון הרע, תובע אינו רשאי לתבוע פיצוי ללא הוכחת נזק בנוסף לפיצוי על נזק שהוכח. מסלולי הפיצוי הם חלופיים, היינו פיצוי ללא הוכחת נזק עד לסכום הקבוע בחוק או פיצוי על פי הוכחת נזק שעשוי להיות הן בגין נזק ממוני (כללי או מדוייק) הן בגין נזק בלתי ממוני. יפים לעניין זה דברי כב' השופט י' עמית בע"א 7426/14 פלונית נ' דניאל, פסקה 79 (14.3.2016), לפיהם "בפועל, נוכח קשיי ההוכחה והכימות של נזק בלתי ממוני, לעיתים אין הבדל רב בינו לבין פיצוי ללא הוכחת נזק, אך לא ניתן לפסוק אותם במצטבר זה לזה. פיצוי ללא הוכחת נזק עודנו פיצוי בגין נזק, ורק רכיב ההוכחה הוא שמתיתר" [ההדגשה שלי – ר' ג']. הנה כי כן, אין מקום לפסוק לתובע פיצוי בגין עוגמת נפש בנוסף לפיצוי ללא הוכחת נזק שנפסק לטובתו.

סוף דבר

22. התביעה מתקבלת. הנתבעים ישלמו לתובע את הסכום הפסוק בסך של 80,000 ש"ח. כמו כן ישלמו הנתבעים לתובע הוצאות משפט בסך של 6,400 ש"ח ושכר טרחת עורך-דין בסך של 20,000 ש"ח (כולל מע"מ). כל הסכומים האמורים ישולמו בתוך שלושים ימים מהיום. איחור בתשלום של איזה מן הסכומים יוסיף לו הפרשי הצמדה ורבית לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 מיום-החיוב ועד למועד-התשלום בפועל.

ניתן היום, ה' כסלו תשפ"ג, 29 נובמבר 2022, בהעדר הצדדים.

רון גולדשטיין, שופט

